

Ekstremisme er et personligt valg, der bliver politisk

Hovedkonklusionen i Olivier Roys bog, *Jihad og Døden* (2017), er, at den voldelige ekstremisme med tilknytning til Islamisk Stat (ISIL) ikke er funderet på islam, men snarere knytter sig til en global og voldelig ungdomskultur, hvor de unge er ekstremistiske, fordi de vælger at være det, og fordi vejen til ekstremisme forekommer

Forfatter

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme.

Peer-review

Manni Crone, faglig koordinator og seniorforsker, DIIS-
Dansk Institut for Internationale Studier.

dem tillokkende.¹ Roys argument er således, at terrorismen ikke stammer fra en radikaliserings af islam, men at de unge sætter deres "radikalisme"² ind i en islamisk kontekst, og at der derfor sker en islamisering af "radikalismen".

Analysen er baseret på en database, der består af 100 personer, som i perioden 1994–2016 har begået terrorisme i Frankrig og Belgien, eller som har forladt Frankrig for at tilslutte sig terrororganisationer i udlandet.

Roy underkender ikke, at individers veje til ekstremisme har mange, komplekse årsager, men han pointerer, at det i sidste ende er et personligt valg, som bliver til et politisk valg.

Profilen for en ekstremistisk islamist er stort set uændret over de sidste 20 år, og her finder Roy to hovedkategorier:

- Andengenerationsindvandrere (60 pct.)
- Konvertitter (25 pct.)

De resterende 15 pct. består typisk af første- og i mindre omfang tredjegerationsindvandrere. Fælles for de unges veje ind i ekstremisme er, at de i begyndelsen ofte er velintegrerede, men derefter bliver involveret i småkriminalitet. For nogle går vejen ind i ekstremisme gennem tætte netværk såsom barndomsvenner eller ophold i en træningslejr; for andre sker det i fængslet.

Roy finder, at der i grupperne altid er mindst en person, der har tætte relationer til en eller flere personer fra et tidligere ekstremistisk netværk. Grupperne, som har en overrepræsentation af familiemedlemmer, opstår enten omkring en stærk personlighed eller på en mere jævnbyrdig måde, hvor flere medlemmer rejser til jihadområder og sikrer forbindelse mellem gruppen og et 'centrum' eksempelvis al-Qaeda eller ISIL.

Ekstremister, som kommer i fængsel, kan der opnå kontakt med ligemænd helt uden for de institutionaliserede religiøse kredse. Det fører til en forstærkelse af oprøret mod systemet, dannelse af sammensvævede grupper, søgen efter værdighed, respekt for faste regler og omfortolkning af kriminalitet som en form for legitim politisk protest. Dette er i tråd med de revolutionære venstreekstremister.

Næsten alle de voldelige ekstreme islamister er "born again" muslimer. De lever et liv med fester, alkohol og småkriminalitet, indtil de pludselig begynder at dyrke religionen. "(Gen)konverteringen" er en hurtig proces, der ikke holdes hemmelig, men tværtimod vises frem uden dog nødvendigvis at medføre et fromt liv. For mange er vejen til ekstremisme en proces, hvis formål er at ændre status fra, hvad Roy kalder små 'tabere' fra forstæderne til attraktive islamistiske helte, der frelser både islam og deres familier fra undertrykkelse. Det betyder, at de ikke tilslutter sig en særlig strategi eller ideologi, men i stedet tilslutter sig den terrororganisation, der tilbyder de bedste muligheder for at blive forvandlet fra "taber" til superhelt.

Der er ikke én karakteristisk socioøkonomisk profil, og derfor kan sociale frustrationer, pro-

tester og politisk mobilisering ikke i sig selv forklare terrorismen. Mangel på objektive årsager får Roy til at hævde, at der i vejene ind i ekstremismen ofte er tale om et personligt valg, som først herefter bliver politisk.

Ifølge Roy skal det politiske ved denne terrorisme findes i den imaginære forbindelse, der eksisterer mellem de ekstremistiske unge og deres forestillede "broderfolk" i muslimske lande. Forbindelsen til "broderfolket" er netop en forestillet forbindelse, fordi den ikke tager udgangspunkt i de unges egen reelle situation i Europa.

Unge foragter deres forældres islam

De unge mener, at forældrenes religion er et udtryk for Vestens historiske undertrykkelse af islam, og at deres forældre blot har accepteret denne undertrykkelse. De forestiller sig, at de er en del af "oprørets og de kæmpendes islam". De synes, at de ved bedre end deres forældre, og at de har patent på sandheden. Derfor sker det ofte, at de unge forsøger at "(gen)konvertere" deres forældre.

Forholdet til familien spiller ifølge Roy også en særlig rolle i deres syn på døden. De søger martyrdøden for at sikre deres forældre og søskende en plads i paradiset. Det er samme rationale, der er i spil, når de efterlader børn og hustruer: Det er en kærlighedserklæring, som skal sikre deres børn og hustruer en plads i himlen.

Diskurs om kalifatets tilbagevenden

Set fra disse unges perspektiv er enhver konflikt en metafor for en tusindårig konflikt mellem de rettroende og de vestlige korsfarere, som kun kan afsluttes i et endeligt slag. Tankegangen er modstridende med Mellemøstens nutidshistorie. De unge, som rejser til konfliktzonerne, er dermed ikke bevidste om, at de befinder sig i en konflikt mellem muslimer, herunder rivaliseringen mellem Saudi-Arabien og Iran samt Sunni-Shia-konflikten. Derimod bevæger de unge sig imellem to imaginære verdener:

- En religiøs og klassisk verden, som er forestillingen om et utopisk kalifat
- En ungdomskultur, der udtrykker sig på måder, som ikke har noget med islam at gøre

Disse voldelige ekstremister klæder sig som nutidens unge, de lytter til rap- og moderne musik, de spiller computerspil og ser amerikanske voldsfilm. De går i kampsportsklubber, der i langt højere grad end moskéer bidrager til ekstrem islamistisk socialisering, da det netop er volden, som tiltrækker de unge.

Ifølge Roy er det et særtræk ved vor tids voldelige ekstremister, at deres projekt er individuelt og nihilistisk. Oprøret handler ikke længere om en utopi for et bedre samfund, men først og fremmest om deres egen død. Fascinationen af døden er knyttet til perspektivet om verdens undergang, da de ikke tror på en bedre fremtid. Dermed bliver den personlige og familiære frelse gennem martyrdøden vigtigere end kampen for et bedre samfund. Det er altså den bevidste stræben efter døden, der adskiller disse unge fra tidligere årtiers terrorister. Døden er nu kernen i projektet, og volden har udviklet sig fra at være midlet til at være målet.

Betydning for den danske forebyggelse

Det kan være uhensigtsmæssigt at fokusere på islamisk teologi, da de unges accept af vold ofte kommer før og tilægges en større betydning end deres religiøse engagement.

Roy påpeger, at ekstreme islamister ofte har en begrænset religiøs viden. De taler sjældent om religion med henvisning til en diskursiv viden, men refererer til deres egen overbevisning. De bliver ikke radikale, fordi de er blevet manipuleret eller har fejlfortolket nogle tekster, som de alligevel ikke tilskriver den store betydning. Roys gennemgribende pointe er tværtimod, at de unge bliver ekstreme, fordi de vælger at være det, og fordi selve ekstremismen forekommer tillokkende.

Det kan derfor være uhensigtsmæssigt at ville socialisere dem til – eller at forsøge at få dem til at praktisere – en god, moderat form for islam, forkyndt af moderate imamer, da de netop søger den ekstremistiske udlægning af islam for ekstremismens skyld – ikke for islam som sådan.

Roy mener, at ekstremister langt fra er systematiske produkter af de socialt udsatte forstæder. Det velhavende Paris er lige så stærkt repræsenteret som de udsatte områder i forhold til ekstremisme. Roy advarer imod at forstå terrorismen som en følge af fejlslagen integration, da det kan skabe grobund for en borgerkrig mellem etniske franskmænd og muslimer. Han

ser det som en fejlagtig observation, som ikke medregner de mange velintegrerede muslimer, der er på vej op ad den sociale rangstige.

Antallet af personer fra middelklassen med muslimsk baggrund stiger, og fremkomsten af nye eliter fører til nye former for religiøsitet, der er tilpasset det sekulære samfund. Det er formentlig derfor, der er så få tredjegerationsindvandrere blandt de voldelige ekstremister.

På den baggrund argumenterer Roy for, at når man fordriver religionen fra det offentlige rum, overlades den til de marginaliserede og radikale. Dermed kan sådanne tiltag blive kontraproduktive, da de militante hverken er frygter fængslet eller døden.

Om peer-review

Reviewet er foretaget for at kontrollere, at forskningsresuméet gengiver et dækkende billede af originalteksten: *Jihad og Døden*, udarbejdet af O. Roy.

Noter

1. Den originale franske version af *Jihad og døden* er fra 2016.
2. Roy anvender begrebet "radikalisme" om revolutionære idéer og aktivisme. Hans antagelse er, at ønsker om grundlæggende samfundsændringer gennem tiden har fundet udtryk gennem tiden har fundet udtryk gennem forskellige typer ekstremisme og lige pt. finder de udtryk i ekstrem islamisme.

Litteratur

Roy, O. 2017. *Jihad and death: The global appeal of Islamic State.* Forlaget Vandkunsten.

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme

© 2018 Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Tlf. 72 14 27 00
E-mail: ekstremisme@siri.dk
www.stopekstremisme.dk

Juli 2018

Alle rettigheder tilhører Nationalt
Center for Forebyggelse af
Ekstremisme.

Udgivelsen kan frit hentes på www.stopekstremisme.dk

Nationalt Center for Forebyggelse af
Ekstremismes udgivelser kan frit citeres
med tydelig kildeangivelse.